

Yhteenveto Kansallisen koulutuksen arviointikeskuksen arviointituloksista: Koulutusjärjestelmän kehittämistarpeet muuttuvassa toimintaympäristössä

1 Tiivis yhteenveto koulutuksen tilasta ja kehittämistarpeista

Suomalaisen koulutusjärjestelmän vahvuuksia ovat yli koulutusasteet kattava yhtenäinen arvopohja sekä tavoitteet laadukkaasta varhaiskasvatuksesta ja koulutuksesta. Laadunhallinta ja arviointikulttuuri, tutkimusperustainen kehittäminen sekä vahvat yhteistyörakenteet varhaiskasvatuksesta korkeakouluihin tukevat koko järjestelmän toimintaa. Sitoutunut ja osaava henkilöstö on keskeinen edellytys koulutusjärjestelmän toimivuudelle, kehittämiselle ja laadulle kaikilla koulutusasteilla.

Koulutusjärjestelmän kehittämiseen vaikuttavat yhteiskunnalliset muutokset ja moninaistuminen, väestörakenteen kehitys, resurssien niukkuus, kasvavat tuen tarpeet sekä hyvinvoinnin heikkeneminen. Haasteet näkyvät esimerkiksi varhaiskasvatuksen henkilöstöpulana, perusopetuksen kasvavina eroina sekä koulujen välillä että niiden sisällä, toisen asteen opiskelijoiden jaksamisen haasteina ja korkeakoulujen riittämättöminä pedagogisina tukirakenteina. Koulutusasteiden välisten nivelvaiheiden sujuvuus on järjestelmän toimivuuden ja oppijan polun kannalta tärkeää. Varhaiskasvatuksella voidaan tukea lasten hyvinvointia ja vahvistaa oppimisvalmiuksia, perusopetuksessa kehittyvä osaaminen vaikuttaa toisen asteen sujuvaan etenemiseen ja edelleen toisen asteen aikana vahvistuva osaaminen luo pohjan korkeakouluopintoihin ja työelämään siirtymiselle.

Koulutusjärjestelmän tulevaisuuden kestävyys kannalta ratkaisevat kehittämisen alueet ovat: 1) tuen rakenteiden ja ohjauksen vahvistaminen, 2) rahoituksen ennakoitavuus ja riittävyys, 3) henkilöstön osaamisen ja johtamisen jatkuva kehittäminen, 4) koulutuksellisen tasa-arvon ja yhdenvertaisten oppimismahdollisuuksien edistäminen sekä 5) tietopohjaisuuden vahvistaminen päätöksenteossa ja kehittämisessä.

Varhaiskasvatuksesta korkeakouluihin kulkeva jatkumo edellyttää, että ongelmiin puututaan varhain ja järjestelmällisesti. Laadukkaan varhaiskasvatuksen varmistaminen edellyttää henkilöstöresurssien ja johtajuuden vahvistamista sekä johdonmukaista ja ennakoitavaa päätöksentekoa. Perusopetuksessa korostuvat opetussuunnitelman selkeyttäminen, oppimisen

tuen vahvistaminen ja segregaaation ehkäisy. Lukiokoulutuksen kehittämistarpeet liittyvät rahoitukseen, verkoston uudistamiseen, opiskelijoiden hyvinvointiin ja ohjauksen vahvistamiseen. Ammatillisessa koulutuksessa keskeistä on ammatillisen perusosaamisen varmistaminen, työelämässä oppimisen laadun varmistaminen ja riittävät ohjausresurssit. Korkeakouluissa kehittämisen painopiste on osaamisperustaisuudessa, työelämäyhteyksissä, kansainvälisyysosaamisessa ja pitkäjänteisessä rahoituksessa.

Varhaiskasvatuksen ja koulutuksen kehittäminen edellyttää luotettavaa ja kattavaa tietopohjaa sekä arvioinnin ja laadunhallinnan kehittämistä ja tukea kaikilla koulutusasteilla. Pitkäjänteinen ja riippumaton kansallinen arviointitoiminta tuottaa tietoa ja ymmärrystä sekä tukee varhaiskasvatuksen ja koulutuksen laadunhallintaa. Kansallisen arviointitoiminnan toimintaperiaatteisiin kuuluu kehittävä arviointi, jossa olennaista on vuorovaikutteisuus, moninäkökulmaisuus sekä eri toimijoiden osallisuuden vahvistaminen koulutuksen kehittämisessä.

Keskeiset arviointitulokset ja kehittämisehdotukset koulutusasteittain:

Varhaiskasvatus

- Varhaiskasvatusalan veto- ja pitovoimaa tulee vahvistaa ja ylläpitää
- Varhaiskasvatuksen johtamiseen, johtamisen rakenteisiin ja johtajien tukeen tulee panostaa
- Alle kolmevuotiaiden varhaiskasvatuksesta tarvitaan lisää arviointitietoa
- Varhaiskasvatuksen systemaattista laadunarviointia tulee jatkaa
- Varhaiskasvatuksen lainsäädännön jatkuva muuttaminen haastaa pitkäjänteistä kehittämistä

Perusopetus

- Vahvistetaan koulutuksellista tasa-arvoa ja ehkäistään eriytymistä
- Turvataan perusopetuksen rahoitus muuttuvissa olosuhteissa
- Selkeytetään opetussuunnitelmaa ja varmistetaan perustaidot
- Tehostetaan oppimisen tukea ja kielitietoista opetusta
- Vahvistetaan henkilöstön osaamista ja hyvinvointia.
- Tuetaan oppilaiden hyvinvointia ja huomioidaan tukea tarvitsevien nuorten tarpeet.

Lukiokoulutus

- Vahvistetaan lukiokoulutuksen verkostoja
- Riittävä rahoitus turvaa lukiokoulutuksen tavoitteiden toteutumisen
- Vahvistetaan oppimisen tukea ja edistetään opiskelijoiden hyvinvointia lukiossa

Ammatillinen koulutus

- Laadukas työelämässä oppiminen edellyttää riittävää ohjausta, tukea ja seuranta
- Näyttöjen toteuttamista yhteistyössä työelämän kanssa tulee vahvistaa
- Opettajien osaamisesta on huolehdittava, jotta ammatillinen koulutus pystyy vastaamaan työelämän muuttuviin osaamistarpeisiin
- Opiskelijoiden ohjaukseen ja tukeen tulee panostaa
- Ammattikorkeakouluopintojen kannalta kehitettävää opiskelijoiden viestinnällisissä ja matemaattisissa taidoissa
- Erityisesti ammatillisista perustutkinnoista työllistymisessä on kehitettävää
- Tutkintojärjestelmän kehittämiseksi tarvitaan pitkäjänteinen suunnitelma

Korkeakoulutus

- Korkeatasoisen opetuksen ja pedagogisen osaamisen jatkuvaa kehittämistä tulee vahvistaa.
- Korkeakouluilla tulee olla riittävät resurssit opetukseen ja ohjaukseen, jotta ne voivat vastata opiskelijoiden moninaistuvaan osaamiseen ja tuen tarpeisiin.
- Osaamislähtöisiä opetussuunnitelmia tulee edelleen vahvistaa.
- Opiskelijat tarvitsevat nykyistä enemmän ohjausta ja palautetta oppimisestaan.
- Korkeakoulujen strategista tiedolla johtamista ja laatutyötä tulee vahvistaa tukemaan laadun varmistamista ja toiminnan kehittämistä muuttuvissa olosuhteissa.